

De waarde van mantelzorg in cijfers

MantelzorgNL heeft een onderzoek laten uitvoeren door Ecorys naar de maatschappelijke kosten en baten van mantelzorg.

Het rapport bestaat uit twee delen. In het eerste deel staat de vraag centraal wat de waarde is van mantelzorg voor de maatschappij. Om deze waarde te kunnen duiden kijken we naar de kosten die mantelzorgers maken (kostenperspectief) en naar de kosten die gemaakt zouden moeten worden om dezelfde zorg door anderen, niet-mantelzorgers, te verlenen (dat heet de vervangingswaarde).

In het tweede deel worden twee voorbeelden van ondersteuning van mantelzorgers op waarde berekend.

Het kostenperspectief

Welke kosten komen kijken bij het leveren van mantelzorg? Denk hierbij aan kosten in tijd en ook aan reis- en telefoonkosten. In 2019 besteedden de circa 5 miljoen mantelzorgers ongeveer 1,5 miljard uren aan mantelzorg. Als mantelzorgers die zorg niet hoefden te verlenen, zouden ze deze tijd besteden aan andere zaken, zoals werk, ontspanning of onderwijs. In euro's staan deze uren voor 20 miljard. De kosten die mantelzorgers maken, zoals reiskosten, bedragen in totaal 1,8 miljard euro. Bij elkaar opgeteld is dat circa 22 miljard euro per jaar.

Het waarde perspectief

Als de mantelzorg de zorg niet kan verlenen en deze door een professional geboden zou moeten worden, wat zou dat de maatschappij dan kosten? Dit is de zogenoemde vervangingswaarde. Als professionals het werk moeten doen is de waarde 32 tot 44 miljard euro per jaar. De vervangingswaarde van de zorg die mantelzorgers verlenen is namelijk 70 tot 100% hoger dan de maatschappelijke kosten van het verlenen van de zorg.

'Mantelzorg lijkt misschien gratis, maar dit onderzoek toont aan dat dat niet het geval is. De tijd die mantelzorgers stoppen in het zorgen voor een ander zijn zij bijvoorbeeld niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt. Op de arbeidsmarkt kost ons dit arbeidskrachten. Dit gemis van krachten zal met de toenemende vergrijzing alleen maar stijgen. Wanneer we daarbij meer en meer van mantelzorgers gaan vragen, zonder hen daarbij goed te ondersteunen is eenvoudig uit te rekenen dat mantelzorg uiteindelijk niet gratis is.'

- Liesbeth Hoogendijk, bestuurder MantelzorgNL

Maatschappelijke kosten en baten van ondersteuning van mantelzorgers

Respijtzorg

Respijtzorg is het (tijdelijk of structureel) vervangen van een mantelzorgster door een vrijwilliger of betaalde kracht. Respijtzorg wordt ook wel 'vervangende zorg' genoemd en heeft als doel de mantelzorgster te ontlasten.

De kosten van deze twee vormen van mantelzorg ondersteuning worden al terugverdiend, indien een week uitval van een mantelzorgster wordt voorkomen. Uit het onderzoek blijkt dat bij de inzet van respijtzorg de voordelen bij een werkende mantelzorgster tot 1.000 euro hoger kunnen zijn dan de kosten van respijtzorg. Voor de ondersteuning van een mantelzorgmakelaar is dit 500 euro. Het positieve effect van mantelzorgondersteuning op de kwaliteit van leven van de mantelzorgster is niet in geld uit te drukken en daarom niet meegenomen in deze economische berekening.

Mantelzorgmakelaar

Een mantelzorgmakelaar neemt de mantelzorgster een specifieke taak uit handen. De inzet van de mantelzorgmakelaar is meestal kortdurend.

Wat vindt MantelzorgNL?

Dit is het eerste onderzoek dat iets zegt over de omvang van mantelzorg in Nederland. In 2019 besteedden vijf miljoen mantelzorgers 1,5 miljard uren aan mantelzorg. Dit komt overeen met 850.000 full-time arbeidsjaren.

Mantelzorg is niet gratis

Mantelzorg is niet gratis. De netto bijdrage van 22 miljard euro van mantelzorgers aan de maatschappij is niet gratis en voor niks. Immers: als zij niet zouden mantelzorgen zou die tijd hen iets anders opleveren zoals loon, kennis of uitgerust zijn. De tijd die mantelzorgers stoppen in het zorgen voor een ander zijn zij dus niet beschikbaar op de arbeidsmarkt. Ook zullen zij op andere momenten er aan moeten werken om geestelijk en lichamelijk gezond te blijven.

Het gemis van arbeidskrachten zal met de toenemende vergrijzing alleen maar stijgen. Wanneer we daarbij meer en meer van mantelzorgers gaan vragen, zonder hen daarbij goed te ondersteunen is eenvoudig uit te rekenen dat mantelzorg uiteindelijk niet gratis is.

Dit laat de ongekende waarde zien van de inzet van mantelzorgers in Nederland. Want als mantelzorgers er niet zijn, kost het de maatschappij 32 tot 44 miljard euro om de zorg te vervangen door professionals. Dit onderstreept het maatschappelijke belang van mantelzorg en daarmee het belang om preventief in hen te investeren, en wel met name in situaties waarin overbelasting dreigt te leiden tot uitval van de mantelzorgster.

Geestelijk zwaar

De prijs van sommige mantelzorgsituaties die geestelijk zwaar zijn doordat je bijvoorbeeld altijd 'aan staat' of 'degene bent die voor rust en troost zorgt', is niet in geld uit te drukken; maar daardoor niet minder relevant.

Preventie loont

Preventie loont. Kosten worden al terugverdiend indien een week uitval van een mantelzorgster wordt voorkomen. De voordelen van respectievelijk 500 tot 1.000 euro bij de inzet van een mantelzorgmakelaar en respijtzorg voor een werkende mantelzorgster tonen dit aan. Dit staat nog los van een aantal effecten die nog niet in geld uit te drukken is. Daarom onze oproep aan gemeenten: als je merkt dat een mantelzorgster 'het niet meer trekt', aarzel dan niet om ondersteuning te bieden!

Meer onderzoek

Dit onderzoek laat ook zien dat we veel nog niet weten en nog veel onderzocht moet worden. In het belang van de mantelzorgster roepen we op om meer onderzoek te doen door wetenschappelijke instituten, zodat we meer te weten komen. Dit komt de ondersteuning van mantelzorgers ten goede en ook de maatschappij als geheel. Dit rapport onderstreept het maatschappelijke belang van mantelzorg en daarmee het belang om hen te ondersteunen. Want het wegvallen van mantelzorg leidt immers al gauw tot hogere maatschappelijke kosten.